

Evolutie van de mens is natuurlijk al veel langer aan de gang, maar ik kijk vooral even naar de afgelopen 50-100 jaar. Hoe de wereld wordt ervaren en het leven wordt ingevuld is per *generatie* nogal verschillend (geweest). Zoek op het internet maar eens verder op dat woord. De periode van één generatie wordt vaak vastgepind op zo'n 15 jaar. De ontzettend belangrijke, zogenaamde *formatieve jaren* liggen tussen het 15e en 25e levensjaar, de periode van puberteit en adolescentie. Dat is de tijd waarin je persoonlijkheid wordt gevormd. Je gaat naar school, studeert of begint met werken. Je netwerk wordt waarschijnlijk vergroot en je ontmoet in deze periode je (eerste) levenspartner. Je muzikale smaak en voorkeur worden hier bepaald. Ik ga aan het einde van dit essay enkele uitspraken doen, waarbij voor een goed begrip het navolgende van belang is om in het achterhoofd te hebben.

Vanaf je 25e tot aan je pensioen (momenteel 67 jaar in Nederland) wordt je geacht je eigen broek op te houden en een *zelfstandig inkomen* te hebben. Dit kan op vele manieren: een betaalde baan, een uitkering, freelance werk of zelfstandige onderneming, alimentatie, dividend, etc. Loterijwinst of het dievenpad tel ik maar even niet mee.

Met de term *keuzejaren*, grofweg tussen 25 en 65 jaar, bedoel ik de periode in het leven om op kleine of grote schaal (mede) beslissend te zijn. Je mag, kunt en moet zelfs soms kiezen! Indachtig het mantra uit *De Derde Verlichting*: Alles is een keuze! Jouw keuzes bepalen jouw eigen leven, maar zeker ook de toekomst van de wereld! Hoe zwaar jouw keuze telt hangt af van situatie en onderwerp. Ga er in elk geval vanuit dat elke stem telt! Okay, de stem van een CEO, president van een land of jurylid wordt in casu meestal zwaarder gewogen dan die van jou als burger tijdens politieke verkiezingen of bij inspraak op school of werk. De geschiedenis heeft echter vaak genoeg bewezen dat een bundeling van vele kleine stemmen uiteindelijk zwaarder weegt dan die van een CEO, president of organisatie.

Tussen het 25e en 45e jaar kiest een deel voor jong *ouderschap* naast een leven vol werk. Je bent daarbij rechtstreeks verantwoordelijk voor de opvoeding van een volgende generatie. Als je zelf kinderen hebt is er een kans dat je tussen je 50e en 75e grootouder wordt van een of meer (achter)kleinkinderen. Uitzonderingen daargelaten (mijn eigen moeder werd 99!) kun je 85 wel als maximum leeftijd voor de gemiddelde mens zien.

De gemiddelde leeftijd van een miljonair ligt op 59 jaar. Volgens het CBS telt Nederland zo'n 278.000 huishoudens met een vermogen van minimaal 1 miljoen euro. Vanaf een eigen vermogen van 10 miljoen euro zijn het nog slechts 8.100 huishoudens. Kapitaal ligt verspreid over de generaties. Zo bouwen millennials vermogen op tijdens hun eigen leven. Meestal op de beurs of in de hoek van ICT/internet. Vele babyboomers hebben de eigen portemonnee kunnen spekken tijdens de wederopbouw van Nederland. Oud geld is daarentegen vaak generaties lang in families opgepot.

Mijn eigen situatie als uitgangspunt nemend kunnen we het volgende staatje opmaken:

<i>Wie</i>	<i>Geboren</i>	<i>Generatie</i>	<i>Formatieve jaren</i>	<i>Keuzejaren</i>
Mijn moeder	1923	Is niet beschreven	1938-1948	1948-1988
(voorbeeld)	1945	Babyboom (1941-1955)	1960-1970	1970-2010
Ik	1956	X (1956-1970)	1971-1981	1981-2021
Schoonzoon	1985	Y (1986-2000)	2000-2010	2010-2050
Dochter	1990	Y (1986-2000)	2005-2015	2015-2055
Kleinkind	2021	Alpha (2015-2030)	2036-2046	2046-2086
Achterkleinkind	2040	Beta (2030-2045)	2055-2065	2065-2105

Wat kunnen we hieruit afleiden en/of concluderen?

1. Mijn moeders vormende jaren waren vanaf enkele jaren vóór tot voorbij het einde van de *Tweede Wereldoorlog*. Hoe moeilijk en niet leuk moet dat wel niet zijn geweest? Deze generatie heeft het zwaar gehad op allerlei fronten en hun zuinigheid en degelijkheid zijn de basis geweest voor een uitstekend herstel van Nederland na de oorlog.
2. Blijkbaar ben ik op een grensjaar geboren en voor sommigen behoort ook ik met 1956 tot de *babyboomers*. Echter, ik voel me hiermee bijna op geen enkele manier verwant. Volgens sommige definities zorgden de boomers voor de wederopbouw van Nederland na WOII. Het is mij echter geen extra kwalificatie of veer waard. Het was een natuurlijk proces na een periode van destructie. Mensen zijn van nature nu eenmaal zeer veerkrachtig.
3. In mijn beleving vormen de babyboomers de *grootste probleemgeneratie!* De verworvenheden van de suffe jaren '50, de roerige jaren '60 en kleurrijke '70s zijn systematisch opgesoupeerd en verkwanseld vanaf de jaren '80. Enkele van mijn grote bedenkingen bij deze generatie:
  - a. Waarschuwingen zijn decennialang hardnekkig in de wind geslagen en ontkend. Grenzen zijn er slechts om op te rekken. Alles voor de economische groei, ten koste van mens en aarde.
  - b. Op basis van het recente verleden (WOI en WOII) werden zowel foute als behoorlijk naïeve besluiten genomen. Van het trekken van nieuwe grenzen (wat later uiteraard toch weer tot ellende leidt) tot het instellen van een vetorecht in Volkerenbond en EU. In het laatste geval had toch een democratische meerderheid kunnen volstaan? Al dan niet met beperkingen in tijd (stemrondes) en/of percentage tegenstemmen (afnemend per stemronde)?

- c. In de jaren '40 kocht de boomer een eengezinswoning voor 10.000 gulden en in 1970 nog altijd maar voor zo'n 100.000 gulden. Diezelfde woningen worden nu getaxeerd op 200-300.000 Euro! Met ook nog eens een gigantisch woningtekort komen jonge starters niet meer toe aan het kopen van een huis.
  - d. Opbouw van *pensioen* was redelijk tot heel prima, vooral ook omdat je een vaste baan voor (soms hele) lange tijd had. Vrij recent is de nieuwe Pensioenwet door de beide Kamers gekomen. Deze maakt van je pensioen nog meer een casinospel dan het al was. Je financiële toekomst is in handen van het succes (of niet!) op de beurs.
  - e. De boomers profiteerden volop van zaken als *VUT* en *prijscompensatie* en hebben het vervolgens voor vervolgeneraties afgeschaft.
4. Mijn eigen generatie X wordt ook wel eens als 'verloren' of Generatie Nix aangeduid. Ik zou het liever op de term 'naïef' willen houden. Met de vormende jaren vanaf het einde van de jaren '60 tot en met begin '80 zie ik het als de waarschijnlijk mooiste formatieve periode! Geen enkele generatie heeft het leuker gehad in de jongere jaren. Noem dat maar Nix! Wij groeiden niet op met het idee dat je (snel) rijk moest worden of gaan beleggen. We leefden vooral! Niet voor niets was het de tijd van de beste en meeste vernieuwende culturele producten (muziek, film, theater, etc.). Ondanks dat de wereld soms letterlijk in brand stond kwam het in de 60-er en 70-er jaren toch tot vrij structurele verbeteringen in met name onderwijs, zorg en rechtspraak. Desalniettemin hadden we nog wel wat beter op de winkel mogen passen. De economie stakte al enkele keren, maar pas vanaf de jaren '80 kwamen de protesten echt los. Generatie X zit tussen twee, wat ik oneerbiedig graaigeneraties noem: voor ons de babyboomers, na ons de millennials. Voor hen is kapitaal vergaren een doel, voor ons meer een middel.
5. De *millennials* (= Generatie Y) zijn de 'verwende prinsenkinderen'. Opgegroeid in hoge welvaart (sky is the limit, YOLO, reizen, individualisme), maar ook tijdens een duidelijke afname in onder andere welzijn en collectiviteitszin. Ze haken snel af als het ze niet zint, het moet wel leuk blijven. Ze zullen zowel het door voorgaande generaties aangereikte stokje als de problemen flink moeten aanpakken. We hebben nog de tijd om afspraken te maken en ontwikkelingen te sturen. Hiertoe moeten we vandaag al beginnen met enkele grote keuzes te maken. Vooral op het gebied van duurzaamheid, klimaat en energie.

Elke burger is uiteindelijk mede verantwoordelijk door helemaal niet of juist wel en verkeerd te stemmen, maar vooral volwassenen met een beslissingsbevoegdheid in de periode 1970-2020, variërend van afdelingschef tot CEO van Shell, vormen grosso modo de groep die 'het voor het zeggen had'. Zij hadden met de juiste keuzes een groot verschil kunnen maken, op kleine of grote schaal. Is niet gebeurd. Simpelweg in de spiegel, naar je (klein)kinderen of op straat rond kijken had tot veel meer inzicht moeten leiden over de toekomst van de wereld! Hand in hand met economische wichelroede-lopers, populistisch-liberale en blind-linkse politici werd economie heilig verklaard en het neoliberalisme alle ruimte gegeven. Het begin van het einde. Denk ook eens

aan wat er in die periode allemaal NIET is besloten, zoals tijdig ingrijpen op het gebied van inkomen, wonen, pensioen en klimaat.

Ophoping van kapitaal en bescherming van bezit leiden tot ongewenste politieke keuzes. Verandering wordt de grootste tegenstander en de buitenwereld wordt de vijand. Dagobert Duck sluit zich op in zijn pakhuis. Immigranten hebben het op ons voorzien, xenofobie wordt aangewakkerd. Mensen zonder werk zijn bijna per definitie profiteurs. Arme mensen zijn zelf schuld aan hun positie.

De generaties van de afgelopen eeuw beziend is er door de mens veel en veel te weinig gedaan om de omgeving, de aarde te behoeden voor vele negatieve ontwikkelingen: oorlogen, klimaatverandering, aftakeling van de biodiversiteit, kloof arm-rijk, etc. Wat wordt het vanaf nu? Ten eerste is er de hoogstnoodzakelijke voorbereiding door een gezamenlijke inspanning van generatie X (opa en oma) en Y (pap en mam) in de vorm van het sluiten van zowel lokale als nationale en wereldwijde akkoorden om de aarde voor de toekomst veilig te stellen. Daarbij staat vooral ook het economisch model ter discussie. Groei is niet oneindig, robotisering/AI neemt grotendeels werk over, enzovoorts. Lees *De Derde Verlichting*. Generatie Alpha, de nieuwe generatie, zal resoluut moeten doorpakken om de zaak enigszins te stabiliseren voor wat waarschijnlijk generatie Beta zal gaan heten. De grote vraag wordt: ga je voor geld óf geluk, want samen gaat schijnbaar niet.

Het moet anders! Alles is een keuze! Aan de slag!